

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Wiedza o społeczeństwie
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Forma/Formy arkusza:</i>	MWHP-R0-100, MWHP-R0-200, MWHP-R0-300, MWHP-R0-400, MWHP-R0-600, MWHP-R0-700, MWHP-R0-K00, MWHP-R0-Q00
<i>Termin egzaminu:</i>	12 maja 2026 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	26 czerwca 2026 r.

Ogólne zasady oceniania

Ten dokument zawiera **zasady oceniania** oraz **przykłady** poprawnych rozwiązań zadań otwartych.

W zasadach oceniania określono zakres wymaganej odpowiedzi: niezbędne elementy odpowiedzi i związki między nimi.

Przykładowe odpowiedzi do zadań otwartych **nie są** ścisłym wzorcem oczekiwanych sformułowań. **Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania** – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w zasadach oceniania.

- Odpowiedzi nieprecyzyjne, niejednoznaczne, niejasno sformułowane uznaje się za błędne.
- Gdy do jednego polecenia zdający podaje kilka odpowiedzi, z których jedna jest poprawna, a inne – błędne, nie otrzymuje punktów za żadną z nich.
- Jeżeli informacje zamieszczone w odpowiedzi (również te dodatkowe, a więc takie, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o zasadniczych brakach w rozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają pozostałej części odpowiedzi stanowiącej prawidłowe rozwiązanie zadania, to za odpowiedź jako całość zdający otrzymuje zero punktów.
- Rozwiązanie zadania na podstawie błędnego merytorycznie założenia uznaje się w całości za niepoprawne.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania określone w podstawie programowej¹	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 9) wymienia największe mniejszości narodowe w Rzeczypospolitej Polskiej [...].
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.	SP: VII. Społeczność regionalna. Zdający: 1) [...] lokalizuje własne województwo i powiaty wchodzące w jego skład oraz pozostałe województwa. VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna. Zdający: 4) wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne [...] i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy mniejszości oraz nazwy województwa.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Nazwa województwa: podlaskie.

Nazwa mniejszości narodowej: białoruska.

Zadanie 1.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 10) charakteryzuje obecną politykę państwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych [...].

¹ Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Zadanie 1.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 2) odróżnia to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi [...].	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 10) charakteryzuje obecną politykę państwa polskiego wobec mniejszości [...] etnicznych [...].
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.	SP: VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna. Zdający: 4) wymienia mieszkające w Polsce mniejszości [...] etniczne [...] i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy mniejszości etnicznej.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Tatarzy / mniejszość tatarska

Zadanie 2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	VI. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 4) porównuje status prawny stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Nie.

Uzasadnienie: Przywołany został fragment ustawy o stowarzyszeniach, na co wskazuje zrzeszeniowy charakter organizacji, która posiada swoich członków.

Zadanie 3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa.</p> <p>Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].</p>	<p>VII. Migracje i kwestia demograficzna w Polsce i we współczesnym świecie.</p> <p>Zdający:</p> <p>2) charakteryzuje zasięg i skalę przemieszczeń ludnościowych na ziemiach polskich w [...] XXI w.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

FF

Zadanie 4.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa.</p> <p>Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].</p>	<p>VII. Migracje i kwestia demograficzna w Polsce i we współczesnym świecie.</p> <p>Zdający:</p> <p>6) wyjaśnia, czym jest „Karta Polaka” i wskazuje przykłady jej praktycznego zastosowania.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy dokumentu.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Karta Polaka

Zadanie 4.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	III. Społeczności i wspólnoty. Zdający: 6) charakteryzuje przepisy prawa będące podstawą nadawania obywatelstwa polskiego. VII. Migracje i kwestia demograficzna w Polsce i we współczesnym świecie. Zdający: 6) wyjaśnia, czym jest „Karta Polaka” i wskazuje przykłady jej praktycznego zastosowania.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

PF

Zadanie 5.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	VIII. Polityka i kultura polityczna. Zdający: 3) charakteryzuje główne współczesne kierunki myśli politycznej [...] liberalizm [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy ideologii.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

liberalizm, ideologia liberalna, neoliberalizm

Zadanie 5.2. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].</p>	<p>II. Dobro wspólne. Zdający:</p> <p>1) przedstawia ogólne określenie dobra wspólnego (<i>bonum commune</i>) jako podstawy życia wspólnego [...]; 2) charakteryzuje wynikający z zasady dobra wspólnego aspekt obowiązków jednostki względem wspólnoty; 4) analizuje cechy indywidualizmu i kolektywizmu w aspekcie psychospołecznym i instytucjonalnym [...].</p>

Zasady oceniania

2 pkt – podanie dwóch poprawnych różnic.

1 pkt – podanie jednej poprawnej różnicy.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Różnica 1.:

We fragmencie 1. państwo umożliwia realizację celów indywidualnych jednostek, a we fragmencie 2. państwo realizuje dobro wspólne, które jest nadrzędne wobec celów / interesów jednostki.

Różnica 2.:

Z fragmentu 1. wynika, że państwo jest jednostce przydatne (użyteczne) / związek jednostki z państwem jest słabszy, a we fragmencie 2. państwo jest jednostkom niezbędne (wynika z natury ludzkiej) / relacje między członkami wspólnoty są silniejsze.

Zadanie 5.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający:</p> <p>1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach; 2) ocenia zjawiska życia społecznego.</p>	<p>II. Dobro wspólne. Zdający:</p> <p>1) przedstawia ogólne określenie dobra wspólnego (<i>bonum commune</i>) jako podstawy życia wspólnego oraz przykłady dobra wspólnego właściwego różnym wspólnotom ludzkim; 2) charakteryzuje wynikający z zasady dobra wspólnego aspekt obowiązków jednostki względem wspólnoty.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Realizacja idei dobra wspólnego pozwala na rozwój całego społeczeństwa, dlatego jest korzystna dla każdego z jego członków.
- Realizacja idei dobra wspólnego ogranicza konflikty społeczne.

Zadanie 6. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski [...]).</p>	<p>X. Prawo. Zdający:</p> <p>2) wyjaśnia zasady hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym oraz pojęcie luki prawnej.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A2

Zadanie 7.1. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].</p>	<p>XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający:</p> <p>2) charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne;</p> <p>9) charakteryzuje główne zasady obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa wyborczego [...].</p>
<p>SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający:</p> <p>3) przedstawia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>	<p>SP: XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:</p> <p>3) [...] przedstawia zasady wyborów do [...] Senatu Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>

Zasady oceniania

2 pkt – podanie dwóch poprawnych różnic.

1 pkt – podanie jednej poprawnej różnicy.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedziRóżnice:

Typ 1.:

- rozwiązania przyjęte w przytoczonym fragmencie konstytucji: wybory do Senatu są proporcjonalne
- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące: wybory do Senatu są większościowe.

Typ 2.:

- rozwiązania przyjęte w przytoczonym fragmencie konstytucji: każde województwo stanowi okręg wyborczy
- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące: okręgi wyborcze do Senatu są znacznie mniejsze od województw i jest ich 100.

Typ 3.:

- rozwiązania przyjęte w przytoczonym fragmencie konstytucji: jeden z warunków uzyskania czynnego prawa wyborczego do Senatu to ukończenie 30 lat
- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące: współcześnie jest to 18 lat.

Typ 4.:

- rozwiązania przyjęte w przytoczonym fragmencie konstytucji: jeden z warunków uzyskania biernego prawa wyborczego do Senatu to ukończenie 40 lat
- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące: współcześnie jest to 30 lat.

Typ 5.:

- rozwiązania przyjęte w przytoczonym fragmencie konstytucji: wybory do Senatu są równe
- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące: współcześnie nie ma wymogu równości.

Typ 6.:

- rozwiązania przyjęte w przytoczonym fragmencie konstytucji: czynne prawo wyborcze do Senatu przysługuje obywatelowi, który w dniu ogłoszenia wyborów osiągnął wymagany wiek
- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące: to prawo przysługuje obywatelowi, który najpóźniej w dniu wyborów osiągnął wymagany wiek.

Zadanie 7.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 2) charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne. XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 1) charakteryzuje [...] polityczny [...] bilans rządów komunistycznych w Polsce.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Nie.

Uzasadnienie: Fragment nie może pochodzić z Konstytucji PRL, ponieważ nie przewidywała ona istnienia Senatu (a po noweli z 1989 r., kiedy przywrócono Senat, wybory do niego były większościami).

Zadanie 8.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 7) omawia najważniejsze organy kontroli państwowej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

D

Zadanie 8.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 5) wymienia najważniejsze organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej, charakteryzuje relacje między nimi [...]; 7) omawia najważniejsze organy kontroli państwowej [...]. XII. Formy ustroju współczesnych państw. Zdający: 6) charakteryzuje funkcje legislatywy: [...] kreacyjną; wskazuje kompetencje parlamentu w Rzeczypospolitej Polskiej w ramach poszczególnych funkcji.

Zasady oceniania

2 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw organów oraz okresu kadencji.

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw organów lub nazwy organu oraz okresu kadencji.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. Rzecznik Praw Obywatelskich

2. Sejm

3. 5 lat

Zadanie 9.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].</p>	<p>XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający:</p> <p>16) wskazuje na elementy demokracji bezpośredniej [...].</p>
<p>SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający:</p> <p>1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.</p>	<p>SP: VI. Społeczność lokalna. Zdający:</p> <p>2) wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie [...]; przedstawia [...] jak mogą zostać odwołane [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

FP

Zadanie 9.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].</p>	<p>XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający:</p> <p>16) wskazuje na elementy demokracji bezpośredniej [...];</p> <p>19) charakteryzuje funkcjonowanie organów gminy, powiatu i województwa.</p>
<p>SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający:</p> <p>1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.</p>	<p>SP: VI. Społeczność lokalna. Zdający:</p> <p>2) Wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie [...]; przedstawia [...] jak mogą zostać odwołane [...].</p> <p>VII. Społeczność regionalna. Zdający:</p> <p>3) Wymienia organy stanowiące i wykonawcze samorządu powiatowego i województwa; przedstawia [...] jak mogą zostać odwołane [...].</p> <p>XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:</p> <p>2) [...] przedstawia sprawy, które mogą być poddane pod referendum.</p>

Zasady oceniania

2 pkt – podanie dwóch poprawnych różnic.

1 pkt – podanie jednej poprawnej różnicy.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Różnica w zakresie podmiotów inicjujących referendum

- Referendum lokalne:
 - organ stanowiący danej jednostki samorządu terytorialnego
 - procentowe udziały uprawnionych do głosowania w danej jednostce samorządu terytorialnego (10% w gminie lub powiecie, 5% w województwie).
- Referendum ogólnokrajowe:
 - Sejm
 - Prezydent RP
 - Senat
 - co najmniej 500 tys. obywateli
 - co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów
 - Rada Ministrów.

Różnica w zakresie wymaganej frekwencji

- Referendum lokalne:
 - co najmniej 30% (aby było ważne)
 - 3/5 biorących udział w wyborze odwoływanego organu (aby było ważne).
- Referendum ogólnokrajowe:
 - więcej niż 50% (aby było wiążące)
 - brak wymaganej frekwencji w referendum konstytucyjnym (aby było wiążące).

Zadanie 10.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 19) charakteryzuje funkcjonowanie organów gminy, powiatu i województwa.
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej oraz wspólnoty etnicznej i państwowej.	SP: VI. Społeczność lokalna. Zdający: 3) Wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie [...]. VII. Społeczność regionalna. Zdający: 3) Wymienia organy stanowiące i wykonawcze samorządu powiatowego i województwa [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw organów.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A. sejmik województwa

B. wójt

Zadanie 10.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu [...]. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 19) charakteryzuje funkcjonowanie organów gminy, powiatu i województwa.
SP: I. Wiedza i rozumienie. Zdający: 1) wyjaśnia podstawowe prawidłowości życia społecznego, w tym funkcjonowania grup społecznych oraz społeczności lokalnej i regionalnej [...].	SP: VII. Społeczność regionalna. Zdający: 3) Wymienia organy [...] wykonawcze samorządu powiatowego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy przewodniczącego zarządu powiatu.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

starosta

Zadanie 10.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 19) charakteryzuje funkcjonowanie organów gminy, powiatu i województwa.

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

PP

Zadanie 11.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XII. Formy ustroju współczesnych państw. Zdający: 1) [...] odróżnia prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej od innych jego uprawnień.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

kontrasygnata

Zadanie 11.2. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 2) charakteryzuje polskie tradycje konstytucyjne. XII. Formy ustroju współczesnych państw. Zdający: 1) [...] odróżnia prerogatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej od innych jego uprawnień.
SP: Wiedza i rozumienie. Zdający: 3) przedstawia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej [...].	SP: XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 5) [...] przedstawia [...] podstawowe kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

2 pkt – podanie dwóch poprawnych różnic.

1 pkt – podanie jednej poprawnej różnicy.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Różnica 1.:

- rozwiązanie przyjęte w konstytucji marcowej: wymagana była podwójna kontrasygnata, tj. Prezesa Rady Ministrów i odpowiedniego ministra
- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące: wystarcza podpis Prezesa Rady Ministrów.

Różnica 2.:

- rozwiązanie przyjęte w konstytucji marcowej: wszystkie akty Prezydenta RP wymagały kontrasygnaty
- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące: istnieją prerogatywy Prezydenta RP, które nie wymagają kontrasygnaty.

Różnica 3.:

- rozwiązanie przyjęte w konstytucji marcowej: przyjęto solidarną i indywidualną odpowiedzialność ministrów za akty rządowe Prezydenta RP
- rozwiązanie prawne obecnie obowiązujące: odpowiedzialność za akty urzędowe Prezydenta RP (z wyjątkiem prerogatyw) ponosi Prezes Rady Ministrów.

Zadanie 12.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski [...]).	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 9) charakteryzuje główne zasady obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa wyborczego ([...] próg wyborczy). XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 4) [...] charakteryzuje główne etapy odbudowy wielopartyjnego życia politycznego w Polsce po 1989 r. (ze szczególnym uwzględnieniem zmian w systemie finansowania partii politycznych).

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

FP

Zadanie 12.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski [...]).</p>	<p>XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający:</p> <p>9) charakteryzuje główne zasady obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa wyborczego ([...] próg wyborczy).</p>

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Nie.

Uzasadnienie: Zgodnie z przepisami cytowanej ustawy partia polityczna lub koalicja może otrzymać subwencję nawet w przypadku uzyskania niższego poparcia (odpowiednio 3% i 6%) niż wymagane do uzyskania mandatów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (odpowiednio 5% i 8%).

Zadanie 12.3. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski [...]).</p> <p>II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający:</p> <p>1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach;</p> <p>2) ocenia zjawiska życia społecznego.</p>	<p>XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający:</p> <p>4) [...] charakteryzuje główne etapy odbudowy wielopartyjnego życia politycznego w Polsce po 1989 r. (ze szczególnym uwzględnieniem zmian w systemie finansowania partii politycznych).</p>

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Kwoty finansowania z budżetu państwa, jakie uzyskują partie, są względnie zbliżone, pomimo większych różnic w poparciu społecznym. To umożliwia partiom, które uzyskały słabszy wynik wyborczy, skuteczne konkurowanie o względy elektoratu i utrzymywanie się na scenie politycznej (tym samym pluralizm jest większy).
- Gdyby nie ta zasada, partie o mniejszym poparciu wyborczym uzyskiwałyby znacznie mniejsze finansowanie w porównaniu do partii, które odniosły wyborczy sukces. Konsekwencją tego byłoby utrudnienie konkurowania w kolejnych wyborach, a w skrajnych przypadkach groziłoby nawet marginalizacją i zniknięciem ze sceny politycznej, na której stopniowo utrzymywałyby się tylko nieliczne, duże partie (tym samym ograniczałoby to pluralizm polityczny).

Zadanie 13.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 10) wyjaśnia pojęcie sejmowej komisji śledczej.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

sejmowa komisja śledcza / komisja śledcza

Zadanie 13.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający: 7) omawia najważniejsze organy kontroli państwowej [...]. XIII. Rzeczpospolita i problem wychodzenia z komunizmu. Zdający: 10) wyjaśnia pojęcie sejmowej komisji śledczej.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Tak.

Uzasadnienie: Mówi o tym art. 14 ust 1. – wszystkie organy władzy publicznej (a do tej grupy zalicza się Najwyższa Izba Kontroli) przekazują akta prowadzonych przez siebie spraw na żądanie komisji.

Przykładowa odpowiedź w arkuszach 200 i Q00

Rozstrzygnięcie: Tak.

Uzasadnienie: Mówi o tym art. 14 ust 1. – wszystkie organy władzy publicznej (a do tej grupy zalicza się prokuratura) przekazują akta prowadzonych przez siebie spraw na żądanie komisji.

Zadanie 13.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].</p>	<p>XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający:</p> <p>14) wyjaśnia pojęcie kworum w parlamencie.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

kworum

Zadanie 14.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający:</p> <p>1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach.</p> <p>III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby. Zdający:</p> <p>2) rozumie znaczenie cnót indywidualnych i społecznych, praw i obowiązków, wolności i odpowiedzialności [...].</p>	<p>XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający:</p> <p>5) przedstawia zaangażowanie Polski (rządu i organizacji pozarządowych, np. [...] Polska Akcja Humanitarna) [...] dla ofiar wojen domowych (Syria, Afganistan).</p>

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy organizacji.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Polska Akcja Humanitarna

Zadanie 14.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski, z uwzględnieniem aspektów międzynarodowych).</p>	<p>VI. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający:</p> <p>3) charakteryzuje główne kierunki i formy aktywności organizacji pozarządowych w Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający:</p> <p>5) przedstawia zaangażowanie Polski (rządu i organizacji pozarządowych, np. [...] Polska Akcja Humanitarna) [...] dla ofiar wojen domowych (Syria, Afganistan).</p>

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

PF

Zadanie 14.3. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła [...]. Zdający:</p> <p>1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach.</p> <p>III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby. Zdający:</p> <p>2) rozumie znaczenie cnót indywidualnych i społecznych, praw i obowiązków, wolności i odpowiedzialności, szczęścia osobistego i rozwoju ludzkich wspólnot [...].</p>	<p>XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający:</p> <p>5) przedstawia zaangażowanie Polski (rządu i organizacji pozarządowych, np. [...] Polska Akcja Humanitarna) [...] dla ofiar wojen domowych (Syria, Afganistan).</p>

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch dylematów.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- Aby uzyskać dostęp do ofiar, pracownicy humanitarni mogą być zmuszeni do współpracy z władzami państwa, rebeliantami, terrorystami, wojskiem, czyli stronami, które ponoszą winę za zaistniały kryzys
- Pracownicy humanitarni powinni zachować neutralność/bezstronność/niezależność, jednak może to oznaczać, że nie mogą zająć stanowiska i nagłośnić naruszeń praw człowieka, których są świadkami
- Bezpieczeństwo pracowników humanitarnych może być zagrożone, jeśli decydują się pozostawać w strefie kryzysu i nie opuszczają ludności cywilnej, która została dotknięta tym kryzysem.

Zadanie 15.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	V. Różnice społeczne. Zdający: 4) porównuje skalę nierówności społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej i wybranym państwie [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wniosku z podaniem wartości liczbowych.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W Polsce – wartość Giniego 27 – występuje mniejsze rozwarstwienie dochodowe niż w Niemczech – 29,4 i we Francji – 29,7 oraz niż w Hiszpanii i we Włoszech – po 31,5.

Zadanie 15.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].</p>	<p>V. Różnice społeczne. Zdający:</p> <p>4) porównuje skalę nierówności społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej i wybranym państwie [...].</p> <p>XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający:</p> <p>3) charakteryzuje najważniejsze formy regionalnej współpracy w Europie Środkowej, w których uczestniczy Polska: Grupa Wyszehradzka (V4) [...].</p> <p>XV. Kulturowe, polityczne i gospodarcze zmiany na świecie po 1989 r. Zdający:</p> <p>7) charakteryzuje kolejne etapy integracji europejskiej po 1989 r. [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – odpowiedź poprawna.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

PP

Zadanie 16.1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający:</p> <p>1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach.</p>	<p>XV. Kulturowe, polityczne i gospodarcze zmiany na świecie po 1989 r. Zdający:</p> <p>3) wyjaśnia pojęcie ludobójstwa i podaje przykłady we współczesnym świecie: Rwanda (1994 r.) [...].</p>

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy państwa.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Republika Rwandy / Rwanda (Ruanda)

Zadanie 16.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. W aspekcie do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności [...].	XIV. Polityka zagraniczna Polski po 1989 r. Zdający: 4) charakteryzuje zaangażowanie Polski w działalność organizacji międzynarodowych (np. misje pokojowe Wojska Polskiego w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych).

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy organizacji międzynarodowej.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Organizacja Narodów Zjednoczonych

Zadanie 17.1. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Zdający: 1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności ([...] z uwzględnieniem aspektów międzynarodowych).	XV. Kulturowe, polityczne i gospodarcze zmiany na świecie po 1989 r. Zdający: 8) wskazuje główne organy Unii Europejskiej.

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne przyporządkowanie trzech nazw.

1 pkt – poprawne przyporządkowanie dwóch nazw.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Opis A: Parlament Europejski

Opis B: Rada (Unii Europejskiej)

Opis C: Komisja Europejska

Zadanie 17.2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
<p>I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa.</p> <p>Zdający:</p> <p>1) ma rzetelną wiedzę o kulturowych, politycznych i gospodarczych aspektach życia społecznego, ze szczególnym odniesieniem do współczesności (przede wszystkim w odniesieniu do Polski, z uwzględnieniem aspektów międzynarodowych).</p>	<p>XV. Kulturowe, polityczne i gospodarcze zmiany na świecie po 1989 r. Zdający:</p> <p>8) wskazuje główne organy Unii Europejskiej.</p>

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnego rozstrzygnięcia wraz z uzasadnieniem.

0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Rozstrzygnięcie: Nie.

Uzasadnienie:

- To jest spotkanie Rady Europejskiej, ponieważ zwołał je Antonio Costa, czyli jej przewodniczący
- To jest spotkanie Rady Europejskiej, gdyż tworzą ją szefowie państw i rządów
- Tekst z opisu B dotyczy Rady, a informacja prasowa dotyczy Rady Europejskiej.

Zadanie 18. (0–7)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Zdający:</p> <p>1) rozpoznaje to, co w życiu społecznym sprzyja rozwojowi człowieka, oraz przyczynia się do zachowania i pomnożenia dobra wspólnego w różnych społecznościach;</p> <p>2) ocenia zjawiska życia społecznego.</p> <p>III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby. Zdający:</p> <p>1) interesuje się życiem zbiorowym, wyraża gotowość do osobistego podejmowania zadań społecznych i zaangażowania obywatelskiego w duchu patriotyzmu jako mądrej miłości ojczyzny ukształtowanej w tradycji Rzeczypospolitej;</p> <p>2) rozumie znaczenie cnót indywidualnych i społecznych, praw i obowiązków, wolności i odpowiedzialności, szczęścia osobistego i rozwoju ludzkich wspólnot oraz sprawiedliwych praw i roztropnej polityki;</p> <p>3) buduje własne wypowiedzi na temat zagadnień życia społecznego, formułuje oceny i je uzasadnia [...].</p>	<p>VI. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający:</p> <p>2) podaje współczesne przykłady funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce;</p> <p>5) opracowuje projekt działań społecznych na rzecz wspólnoty lokalnej.</p> <p>XI. Ustrój i system polityczny III Rzeczypospolitej. Zdający:</p> <p>6) przedstawia proces legislacyjny [...];</p> <p>16) wskazuje na elementy demokracji bezpośredniej obecne w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.</p>
<p>SP: IV. Komunikowanie i współdziałanie. Zdający:</p> <p>1) komunikuje się w sprawach życia społecznego, w tym publicznego, oraz dyskutuje i przedstawia własne argumenty w wybranych sprawach tego typu.</p>	<p>SP: IX. Udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie. Zdający:</p> <p>4) przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych, przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich oraz przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy / miasta.</p>

Zasady oceniania

- 7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.
- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i z dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze i logice wyводу, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z dwoma – częściowo.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z jednym – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
- 0 pkt – odpowiedź niespełniająca wymagań na 1 pkt albo brak odpowiedzi.

Aspekty tematu:

- 1) przedstawienie korzyści dla społeczności lokalnej, płynące z koncepcji budżetu obywatelskiego
- 2) przedstawienie możliwych trudności w realizacji budżetu obywatelskiego
- 3) przedstawienie i uzasadnienie swoich propozycji zmian ustawy o samorządzie gminnym w zakresie budżetu obywatelskiego.

Przykładowa odpowiedź

Panie Marszałku! Wysoka Izbo!

Jestem zaszczycony, że mogę dzisiaj stanąć przed Państwem w roli wnioskodawcy obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej. Jestem przekonany, że dzięki Państwa przychylności stanie się ona wkrótce ustawą, którą podpisze Prezydent Rzeczypospolitej.

Na wstępie chciałbym zwrócić Państwa uwagę na korzyści płynące z funkcjonowania budżetu obywatelskiego. Najwięcej zyskuje na tym społeczność lokalna, ponieważ daje on gwarancję, że realizowane projekty będą zbieżne z jej potrzebami. To mieszkańcy najlepiej wiedzą, czy pieniądze należy przeznaczyć na ławki w parkach, ścieżki rowerowe, place zabaw, plenerowe siłownie czy też na wydarzenia kulturalne lub sportowe. Dzięki budżetowi obywatelskiemu mieszkańcy zyskują realny wpływ na swoje otoczenie, co jest czynnikiem wpływającym na integrację i aktywizm społeczny oraz obywatelskie postawy, a także na zwiększenie zaufania do organów samorządu terytorialnego. Poczucie wpływu łączy się z poczuciem odpowiedzialności za swoją małą ojczyznę, a zarazem ze zmuszeniem władz gminy do liczenia się z opinią wyborców – nie tylko w czasie kampanii wyborczych. Może to skutkować większą partycypacją w wyborach i referendach, a także czynnym zaangażowaniem się w politykę lokalną, regionalną lub ogólnokrajową.

Słabością funkcjonowania budżetu obywatelskiego jest fakt, że tylko w miastach na prawie powiatu organizowanie budżetu obywatelskiego jest obowiązkowe, więc w mniejszych gminach mieszkańcy mogą nie doświadczyć możliwości współdecydowania w takiej formie. W dodatku kwota przeznaczana na to przedsięwzięcie – w stosunku do możliwości finansowych gminy – jest raczej symboliczna. Zniechęcać do składania własnych inicjatyw mogą także niejasne procedury oraz nadmierna biurokracja. Nie ma gwarancji, że władze gminy nie będą ingerować w już zaakceptowane projekty. Taką możliwość daje im zapis w art. 5a ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym. Ponadto dla mieszkańców problemem może być właściwe przygotowanie projektu do finansowania w ramach budżetu obywatelskiego. Polega to np. na braku odpowiedniej wiedzy dotyczącej zasad konstruowania projektu, motywacji oraz nieznanomości lokalnych potrzeb.

W związku z powyższym, jako wnioskodawca obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej, proponuję, aby zmianie uległ art. 5a ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym. Wnioskuje o zapis, który będzie obligował każdą gminę w Polsce – niezależnie od jej wielkości – do utworzenia budżetu obywatelskiego oraz do zaplanowania kwoty nie mniejszej niż 1% wydatków gminy zawartych w ostatnim przedłożonym sprawozdaniu z wykonania budżetu. Spowoduje to zwiększenie zainteresowania mieszkańców sprawami gminy, co przełoży się nie tylko na wyższą frekwencję w głosowaniach dotyczących budżetu obywatelskiego, lecz także w wyborach lokalnych. Wpłynie to również na upowszechnienie szeregu innych aktywności mieszkańców korzystnych dla społeczności lokalnej.

Liczę, że powyższe argumenty przekonają Panie Posłanki i Panów Posłów do podniesienia ręki za nowelizacją ustawy o samorządzie gminnym, do czego gorąco zachęcam. Dziękuję bardzo za uwagę.